

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	49
Land:	Kosovo
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Kosovo: Reise-, ID- og sivilstatus-dokumenter.
Udgivet:	5. november 2010
Optaget på baggrundsmaterialet:	14. december 2010

Temanotat

Kosovo: Reise-, ID- og sivilstatus-dokumenter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep
N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70
Fax: 23 30 90 00
E-post: mail@landinfo.no
www.landinfo.no

SUMMARY

This report provides information about the following documents: passports, ID-cards, birth certificates, citizenship certificates, certificates of non-married status, marriage certificates, divorce certificates and death certificates. The main part will cover the application and registration procedures for passports and ID-cards, and to what extent the personal information in the issued documents is in accordance with the registers. In addition information is provided regarding the scope of corruption and false documents.

SAMMENDRAG

Rapporten tar for seg dokumenter knyttet til identitet og sivilstand, som pass, id-kort fødselsattest, statsborgerskapsattest, ugifteattest, ekteskapsattest, skilsmisseattest og dødsattest. Det gis særlig informasjon om søknads- og registreringsrutiner for utstedelse av pass og ID-kort. I tillegg vil det bli gitt informasjon om disse dokumentenes notoritet, herunder i hvilken grad det forekommer kontroll av identitetsopplysninger opp mot eksisterende registre, samt omfanget av korrupsjon og falske dokumenter i tilknytning til utstedelse av disse dokumentene.

INNHold

1. Innledning	5
1.1 Tre typer dokumenter	5
2. Registeringsrutiner	5
2.1 Reisedokumenter	5
2.1.1 Lovverket og nye pass	5
2.1.2 Anerkjennelse av pass	6
2.1.3 Prosedyre for utstedelse av ordinært pass	6
2.1.4 Engangs midlertidig reisedokument - Temporary travel document	10
2.1.5 Planene om biometriske pass	11
2.1.6 Utstedelse av serbiske pass for personer hjemmehørende i Kosovo	11
2.2 ID-dokumenter	12
2.2.1 Serbiske ID-kort	13
2.3 Fødselsattest	14
2.4 Statsborgerskapsattest	14
2.5 Ugifteattest	14
2.6 Ekteskapsattest	15
2.7 Skillsmisseattest	15
2.8 Dødsattest	15
2.9 Sivil registrering – bostedsregistrering	16
2.10 Politiattest	16
3. Kontroll av identitetsopplysninger	16
4. Korrupsjon	17
5. Forfalskninger	18
5.1 Hvordan skal dokumentene se ut? Bruk av DISCS og Keesings document checker	18
5.2 Omfanget av total falske dokumenter og hvor lett det er å forfalske dokumenter	18
6. Referanser	20

1. INNLEDNING

1.1 TRE TYPER DOKUMENTER

Kosovo erklærte seg selvstendig den 17. februar 2008. Kosovo er pr. august 2010 anerkjent av 69 stater, herunder Norge. Kosovo ble fra 1999 administrert av FN ved United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK). Tidligere var Kosovo en serbisk provins. Serbiske myndigheter anser fortsatt Kosovo for å være en del av Serbia.

Personer bosatt i Kosovo kan være i besittelse av serbiske dokumenter, UNMIK-dokumenter og/eller nye dokumenter utstedt av selvstyremyndighetene i Prishtinë/Priština. Fortsatt utstedes serbiske dokumenter for serbiske borgere bosatt i Kosovo av serbiske myndigheter. UNMIK har sluttet å utstede dokumenter, men mange vil fortsatt være i besittelse av slike dokumenter, for eksempel fødsels- og ekteskapsattester. Myndighetene i Prishtinë/Priština har overtatt utstedelsen av dokumenter som tidligere ble utstedt av UNMIK.

Når det gjelder selve dokumenttypene, finnes det eksempler på serbiske pass og ID-kort, UNMIK-pass og UNMIK-ID-kort samt pass og ID-kort utstedt av Kosovos myndigheter i dokumentbasen Keesings.¹

Når det gjelder selve dokumenttypene for andre sivilstatusdokumenter, finnes det i dokumentbasen DISCS² eksempler på fødselsattest og ekteskapsattest utstedt av Kosovos myndigheter, og dokumentformularer for en rekke andre sivilstatusdokumenter, men det finnes ikke eksempler på UNMIK-dokumenter. I Landdatabasen³ finnes det imidlertid en del eksempler på UNMIK-dokumenter.

2. REGISTERINGSRUTINER

2.1 REISEDOKUMENTER

2.1.1 Lovverket og nye pass

Kosovos lov om pass/reisedokument ble vedtatt 20. februar 2008 (Law on Travel Documents 2008).

Kosovos nye pass ble vist frem offentlig første gang 14. mars 2008. Ordinært pass er mørkeblått, tjenestepass burgunder, diplomatpass svart, og reisedokument er lyseblått. All informasjon i passet er skrevet på albansk, serbisk og engelsk (MIA u.å.). Norge anerkjente Kosovos pass 15. oktober 2008.

¹ Se mer om denne basen i kapittel 5.

² Se mer om denne basen i kapittel 5.

³ Landdatabasen er Landinfos interne database for distribusjon av landinformasjon. Den er bare tilgjengelig for ansatte i utlendingsforvaltningen.

Det første passet ble utstedt 30. juli 2008. Pr. 5. oktober 2009 var det ifølge Kosovos myndigheter utstedt 516 359 pass (intervju med Innenriksdepartementet i Prishtinë/Priština, oktober 2009). Reglene for hvem som kan få utstedt diplomat- og tjenestepass går frem av passlovens bestemmelser art. 10 og art. 11. Innenriksdepartementet har ansvaret for utstedelse av reisedokumenter i samarbeid med Utenriksdepartementet (Law on Travel Documents 2008, art. 14).

2.1.2 Anerkjennelse av pass

Kosovos utenriksdepartement har en liste over land som har anerkjent Kosovo (MFA u.å.b).

I tillegg er det noen land som, selv om de ikke har anerkjent Kosovo offisielt, tillater personer å reise inn på et Kosovo-pass, og andre land hvor det er blitt rapportert at personer med Kosovo-pass har fått reise inn uten en slik offisiell generell tillatelse (Wikipedia u.å.).

2.1.3 Prosedyre for utstedelse av ordinært pass

Søknad om ordinært pass skal fremmes ved folkeregistreringskontoret⁴ i den kommunen der vedkommende er bosatt. Søknad må fremmes personlig, men passet kan hentes av en person med fullmakt. Foreldre kan også hente pass for barna sine. (Innenriksdepartementet, intervju i Prishtinë/Priština, oktober 2009).

Det var frem til sommeren 2010 ikke mulig å få utstedt pass ved Kosovos ambassader eller konsulater. Fra 15. juni 2010 skal det imidlertid være mulig å fremme søknad om pass ved Kosovos ambassader eller konsulater. (MIA u.å.). Borgere av Kosovo bosatt i Norge kan imidlertid foreløpig ikke fremme slik søknad ved Kosovos ambassade i Stockholm, da ambassaden ikke formelt er akkreditert til Norge (Kosovos ambassade i Stockholm, e-post av 23. august 2010).

Ifølge regelverket skal utstedelse av pass maksimalt ta 15 dager, og når det ikke er mange saker, er det mulig å få utstedt pass raskere. Det skal være et tilstrekkelig antall tjenestemenn som arbeider med utstedelse av pass. For personer bosatt i utlandet er det etablert en hurtigprosedyre. ID-kort kan utstedes på 96 timer mot et gebyr på 50 €, mens pass kan utstedes på 72 timer mot et tilleggsgebyr på 100 €, i tillegg til ordinært gebyr på 25 €. Mange har benyttet seg av dette tilbudet (Utenriksdepartementet, intervju i Prishtinë/Priština, oktober 2009).

Kosovos myndigheter gir informasjon om reisedokumenter på sin hjemmeside, herunder krav til dokumentasjon (Republic of Kosova Government u.å.f). Flere steder blir det vist til krav om UNMIK ID-kort, men etter hvert som disse ID-kortene byttes ut med krav om ID-kort utstedt av myndighetene i Prishtinë/Priština, legger Landinfo til grunn at dette ID-kortet vil bli krevd fremlagt. Det vises også til fremleggelse av en regning for avgifter fra 2003/2004 som bekrefter adresse. Til tross for at dokumentet som følger er tilgjengelig på hjemmesiden til Kosovos

⁴ På engelsk brukes ofte betegnelsen Municipal Centre for Civil Registration (MCCR). Noen steder vises det til den engelske betegnelsen Municipal Office of the Civil Status (MOCS). På albansk brukes betegnelsen Zyrën Komunale të Gjendjes Civile, og på serbisk Kancelariji za pitanja građanskog statusa.

myndigheter pr. august 2010, legger Landinfo til grunn at nyere regning for bekreftelse av adresse vil bli krevd. Dokumentasjonskravene er som følger (Republic of Kosova Government u.å.f):

The application for travel document is done:

- *By filling out the application, which is taken at the civil registration Service (it is filled out by the official person)*
- *Identity card issued by UNMIK,*
- *One of the identity documents of FRY: Identity card, military card, passport, driving license, index, or any other document of a foreign country,*
- *A bill with address for year 2003/2004 (electricity, phone, water, waste, tax or house or apartment contract),*
- *Tax fee. 31.00 euros*

Travel document for children

- *A child should be physically present and accompanied by both parents,*
- *2 copies of birth certificate and the original,*
- *2 copies of marriage certificate and the original,*
- *2 copies of identity documents of each parent,*
- *Identity cards issued by UNMIK,*
- *One of the identity documents of FRY for parents: Identity card, or military card, passport, driving license, index or any other document.*

Extension of travel document

- *The identity card issued by UNMIK,*
- *Travel document issued by UNMIK,*
- *One of the identity documents of FRY, such as: Identity card, passport, military card, driving license, index or any other document of a foreign country,*
- *A bill with address for year 2003/2004, such as electricity, water, phone, waste, tax bill or house or apartment contract,*
- *Identity card issued by UNMIK of the person on whose name the bill is,*
- *Fee for extension of travel document, 15.00 euros.*

REMARK: *The same proofs serve for the persons born after year 1970, who upon application should be present with both parents, who possess identity cards issued by UNMIK.*

Correction and change of last name in travel document

- *Birth/marriage certificate,*

- UNMIK identity card,
- Travel document issued by UNMIK,
- One of the identity documents of FRY, such as: Identity card, military card, passport, driving license, index, or any other document of a foreign country,
- A bill with address for year 2003/2004, such as electricity, phone, water, waste, tax bill or house or apartment contract,
- UNMIK ID of the person on whose name the bill is,
- Proof of fee payment, 31.00 euros

For travel document, which is damaged, lost or stolen

- Officer Report,
- UNMIK identity card,
- 2 photos,
- One of the identity documents of FRY such as: Identity card, military card, passport, driving license, index, or any other document of a foreign country,
- A bill with address for year 2003/2004, such as electricity, phone, water, waste, tax bill or house or apartment contract,
- UNMIK ID of the person on whose name the bill is,
- Proof of fee payment, 31.00 euros

TAXES: Travel documents for adults and children -31 euros.

På samme nettsted er det også en lenke til et dokument om utstedelse av ulike pass (Republic of Kosova Government u.å.e). Her fremkommer det i mer detalj bl.a. hvilke gebyrer som kreves. Det synes å fremgå at det første dokumentet er av nyere dato, da avgiftene er blitt forhøyet. Begge dokumentene var imidlertid tilgjengelig på nettstedet til Kosovos myndigheter pr. august 2010. Dokumentasjonskravene er som følger (Republic of Kosova Government u.å.e):

The procedure of application for the passport for persons above 16 years of age (form P)

The applicant should be personally present in the MCCR⁵ and should present the documents as follows:

- Identity Card;
- Birth certificate, if he or she has not passed the verification process;
- Residence certificate, if he or she has not passed the verification process;
- The certificate confirming that he/or she is not under investigation from competent court

⁵ Municipal Centre for Civil Registration.

- Proof of payment of 25 € (if the person is above 18 years of age);
- Proof of payment of 20 € (if the person is below 18 years of age)

The procedure of application for the passport for persons below 16 years of age (form R-14 and P)

The child should be present in the MCCR accompanied by both two parents in MCCR should be presented the documents as follows:

- Birth certificate;
- Citizenship certificate;
- Proof about the identity of parents (Identity Card, Passport or Driving License);
- If one of the parent is dead, the child should be accompanied only by other parent;
- Decision of the Court for custody of the child if parents are separated;
- Child under custody should be accompanied by the custodian (tutor);
- Original and stamped authorization by the notary, respectively competent body in Kosovo, if one of the parent is missing;
- Residence certificate;
- Proof of payment of 20 € if the child is above 3 years of age.
- Proof of payment of 15 € if the child is below 3 years of age

The procedure of application for the lost (damaged) passport (form HD)

The applicant should be personally present in the MCCR and should present the documents as follows:

- Identity Card;
- Damaged passport;
- Birth certificate (if you have not passed the verification process);
- Police report (original), which should be younger than 3 months (in case of lost passport);
- Residence certificate (if you have not passed the verification process);
- Proof of payment of 25 € (above 18 years of age);
- Proof of payment of 20 € (above 3 years of age);
- Proof of payment of 15 € (below 3 years of age);

The procedure of application for change of data in the passport (form N)

The applicant should be personally present in the MCCR and should present the documents as follows:

- Identity Card;

- *Passport;*
- *Birth certificate (if you have not passed the verification process);*
- *Decision for change of data;*
- *Residence certificate or any other proof in case of change of address;*
- *Proof of payment of 25 € (above 18 years of age);*
- *Proof of payment of 20 € (above 3 years of age);*
- *Proof of payment of 15 € (below 3 years of age);*

The procedure of application for renewal of data in the passport (form RP)

The applicant should be personally present in the MCCR and should present the documents as follows:

- *Identity Card;*
- *Passport;*
- *Birth certificate (if you have not passed the verification process);*
- *Residence certificate (if you have not passed the verification process);*
- *Proof of payment of 25 € (above 18 years of age).*
- *Proof of payment of 20 € (above 3 years of age).*
- *Proof of payment of 15 € (below 3 years of age).*

Reisedokumentet har i utgangspunktet en gyldighet på ti år. Gyldigheten for pass for barn varierer. Pass for barn under tre år har maksimalt tre års gyldighetstid, mens pass for barn over tre år er gyldige i fem år. (Law on Travel Documents 2008, art. 16).

2.1.4 Engangs midlertidig reisedokument – Temporary travel document

For at borgere av Kosovo bosatt i utlandet skal kunne få utstedt et nytt pass (dersom de har mistet sitt opprinnelige pass eller deres pass ikke lenger er gyldig, og de ikke kan fremme søknad om dette ved Kosovos ambassader eller konsulater), er det mulig å få utstedt et reisedokument for engangsreise for å returnere til Kosovo. Borgere av Kosovo bosatt i utlandet, kan gi fullmakt til en person bosatt i Kosovo slik at vedkommende kan levere søknad om slikt reisedokument og hente reisedokumentet i Kosovo. Det må fremlegges dokumentasjon på ID, slik som for eksempel UNMIK-reisedokument eller ID-kort, jugoslavisk pass eller fødselsattest. Dersom passet er tapt, kreves det en politirapport fra det landet der passet ble mistet/stjålet. Det har til frem til sommeren 2010 vært Innenriksdepartementet som utsteder slike engangs-reisedokumenter, men senere vil Utenriksdepartementet kunne gjøre dette via Kosovos ambassader og konsulater (intervju med Innenriksdepartementet i Prishtinë/Priština, oktober 2009). På hjemmesiden til Utenriksdepartementet er det opplyst at alle Kosovos ambassader og konsulater fra 15. juni 2010 kan utstede slike returreisedokumenter. I tillegg kan personer som allerede har et Kosovo ID-kort, søke om pass ved Kosovos ambassader eller konsulater. Likeledes kan det fremmes søknad om registrering av sivile forhold som fødsel, ekteskap og død, søknad om

statsborgerskap og søknad om løsning av statsborgerskap (MFA u.å.a). Da Kosovos ambassade i Stockholm ennå ikke er fullt akkreditert også til Norge, er det dog ikke mulig for borgere av Kosovo bosatt i Norge å få tilgang til disse tjenestene i Stockholm. Det er p.t. uklart når slike tjenester vil være tilgjengelig (Kosovos ambassade i Stockholm, e-post av 23. august 2010).

2.1.5 Planene om biometriske pass

Ifølge opplysninger fra Kosovos Innenriksdepartement er det ikke fastsatt noen endelig dato for oppstart med utstedelse av biometriske pass. En egen komité vil sette opp spesifikasjonskravene, og deretter vil det bli en internasjonal anbudsrunde. Dagens pass blir trykket i Tyskland. Det er ikke tatt noen beslutning med hensyn til betaling for de nye passene. Det har versert rykter om at de nye biometriske passene vil bli utstedt gratis til personer som allerede har betalt for de nye Kosovo-passene. Det har imidlertid blitt vist til at de nye ordinære passene har en gyldighetstid på ti år, og at det vil bli en gradvis prosess med innføring av biometriske pass (intervju med Innenriksdepartementet i Prishtinë/Priština, oktober 2009).

Det foreligger ikke oppdatert informasjon på hjemmesidene til myndighetene i Kosovo pr. august 2010 om når utstedelsen av biometriske pass kan starte opp.

2.1.6 Utstedelse av serbiske pass for personer hjemmehørende i Kosovo

Serbia anerkjenner ikke Kosovo, og anser Kosovo for å være en del av Serbia.

Personer hjemmehørende i Kosovo, både kosovoserbere, kosovoalbanere og andre folkegrupper, har mulighet for å få utstedt serbiske pass (Law on Travel Documents 2007).

De gamle blå jugoslaviske passene er gyldige til og med desember 2011 (Serbias ambassade i Norge, telefonsamtale 4. november 2010). Mange kosovoalbanere er i besittelse av slike pass. Ifølge opplysninger Landinfo innhentet i Kosovo i oktober 2008, var det fortsatt slik at også kosovoalbanere kunne få utstedt jugoslaviske/serbiske pass. Det skulle være mulig å søke om det gamle blå jugoslaviske passet ved kontoret til det serbiske Innenriksdepartementet i Gračanica/Gračanice-området. Dette passet ble utlevert i Kosovo, slik at søkerne ikke behøvde å reise til Serbia for å få utstedt passet. På tjenestereise i Kosovo i oktober 2008 fikk Landinfo fra flere kilde, opplyst at det tok ca. to uker å få dette passet når all nødvendig dokumentasjon forelå (møter i Kosovo, oktober 2008).

Serbia innførte nye biometriske, røde, pass sommeren 2008 (B92 2008a). Kosovoalbanere skal også ha fått utstedt dette passet (RFE/RL 2009). Det vil imidlertid være mer komplisert for mange kosovoalbanere å få utstedt dette passet, da søkerne må dra personlig til Serbia. Utstedelsen av de nye serbiske passene for personer bosatt i Kosovo, finner fra september 2009 sted hos det nyetablerte Srbije Koordinaciona Uprava (Det serbiske Koordinasjons-direktoratet) (Barlovac 2009). Dette direktoratet er underlagt politiet i Serbia. I slike pass vil det stå at utsteder er *MUP R Srbije, Koordinaciona Uprava* (МУП Р Србије, Координациона Управа).

Så langt Landinfo kan forstå finner selve utstedelsen sted enten i Beograd eller Niš. Både etniske serbere og etniske albanere kan få utstedt pass hos det serbiske Koordinasjons-direktoratet. Passene som er utstedt av det serbiske Koordinasjons-

direktoratet, er ikke visumfrie for innreise til Schengen, i motsetning til øvrige serbiske biometriske pass.⁶

Det er ulike oppfatninger om hvor mange kosovoalbanere som er i besittelse av jugoslaviske/serbiske pass. Redaktør Krenar Gashi i Balkan Investigative Reporting Network anslo i en samtale i Kosovo i oktober 2008 tallet til 150 000. Han mente antallet nyutstedelser av jugoslaviske/serbiske pass til kosovoalbanere i perioden 2007-2008 var omkring 30-40 000. Ifølge opplysninger formidlet av Balkan Insight skal serbiske myndigheter ha utstedt 17 000 pass til personer bosatt i Kosovo siden uavhengigheten i februar 2008 (A'Mula 2009). Flere av de gamle passene vil etter hvert utløpe, og disse passene vil uansett ikke være gyldige etter desember 2011. Innenriksdepartementet i Beograd skal ha opplyst at det har vært liten interesse for de nye serbiske biometriske passene blant kosovoalbanerne, og at kun 1200 albanere fra Kosovo og Sør-Serbia hadde fått utstedt det nye passet pr. april 2009 (B92 2009).

UNMIK-reisedokumenter er fortsatt formelt gyldige i Kosovo (Law on Travel Documents 2008, art. 38), og det må antas at disse dokumentene vil være gyldige i en overgangsperiode. Med tiden vil bli stadig færre som er i besittelse av gyldige UNMIK-pass.⁷ Kosovoalbanerne vil i stor grad ønske å reise på de nye passene utstedt av myndighetene i Kosovo, da disse passene vil være selve symbolet på Kosovos selvstendighet.

2.2 ID-DOKUMENTER

Ny lov om ID-kort trådte i kraft 3. oktober 2008 (Law on ID Card 2008). Kosovo begynte å utstede nye biometriske ID-kort høsten 2008. ID-kortene skal ha samme format som UNMIKs. Kosovo myndigheter skal fortsatt, ifølge uttalelser fra politiet, anerkjenne UNMIK ID-kort som er gyldige, samt serbiske nasjonale ID-kort, til en eventuell beslutning om noe annet blir tatt. Myndighetene vil også foreløpig være liberale hva angår kravet om at borgere i Kosovo må være i besittelse av gyldig ID-kort (B92 2008b).

I utgangspunktet plikter alle borgere av Kosovo over 16 år å være i besittelse av et ID-kort. Lovens artikkel 8 beskriver opplysningene ID-kortet skal inneholde, jf. artikkel 16. Det kreves personlig fremmøte for å søke om ID-kort, jf. artikkel 15. Artikkel 16 regulerer hvilken informasjon som er påkrevd for utstedelse av ID-kort. Utstedelse av et ID-kort skal finne sted senest 15 dager etter at søknad er levert, jf. artikkel 16.5. Gyldigheten av ID-kortet opphører om permanent opphold i Kosovo opphører, jf. artikkel 14.1.c, eller ved tap av statsborgerskap, jf. artikkel 14.1.b (Law on ID Card 2008).⁸

Kosovo-borgerne beholder de gamle UNMIK-ID-numrene, om de har vært registrert med et slikt nummer, ved utstedelse av de nye ID-kortene (Ottesen 2009). ID-kortene er skrevet på albansk, serbisk og engelsk. Kortene kan også være trykket på andre offisielle språk som anvendes i den aktuelle kommune, som for eksempel tyrkisk

⁶ Ca. 5600 serbiske borgere bosatt i Kosovo skal imidlertid ha fått utstedt nye serbiske biometriske pass før dette direktoratet ble operativt. Disse passene vil være visumfrie for innreise til Schengenlandene.

⁷ For gyldigheten av UNMIK ID-kort, se Administrative Directive 2007/11; UNMIK 2007.

⁸ Krav til dokumentasjon for endring av etternavn på ID-kortene kan gjenfinnes på hjemmesiden til Kosovos regjering, se Republic of Kosova Government u.å.d.

(Law on ID Card 2008, art. 9). Kortene har ti års gyldighetstid for innehavere mellom 27 og 65 år, fem års gyldighetstid for innehavere mellom 16 og 27 år, og ubegrenset gyldighetstid for innehavere over 60 år (Law on ID Card 2008, art. 10). Det er formelt innenriksdepartementet (albansk forkortelse MPB, serbisk MUP og engelsk MIA) som utsteder ID-kortene. Utstedelsen skjer ved folkeregistreringskontoret i den aktuelle kommune, der det finnes et sivilregister med informasjon relatert til fødsler, ekteskap og død.

Det er stor motstand blant kosovoserbere mot utstedelse av ID-kort fra myndighetene i Prishtinë/Priština, særlig kosovoserbere i de nordlige områdene.

I Keesing-databasen er det eksempel på hvordan de nye ID-kortene ser ut.

Kosovo Information Project (KIP) sin rapport om personlige dokumenter har eksempel på et UNMIK ID-kort (KIP 2003). Det var ikke obligatorisk å ha UNMIK ID-kort for befolkningen i Kosovo. Landinfos klare inntrykk var imidlertid at flertallet av befolkningen over 16 år var i besittelse av et slikt ID-kort. Dette gjaldt dog i mindre grad for kosovoserbere enn for andre deler av befolkningen. Mange UNMIK-ID-kort vil i dag være utgått.⁹

2.2.1 Serbiske ID-kort

I medhold av Serbias ID-dokumentlov av 2006 og forskrifter datert 2007, får nå borgere av Serbia utstedt biometriske ID-kort (Law on Identity Card 2006, Regulation on Identity Card 2007). De gamle ikke-biometriske ID-kortene skal ikke være gyldige lengre enn fem år etter at ID-dokumentloven trådte i kraft (Law on Identity Card 2006, art. 31), det vil si 27. juli 2011 (Pregled Survey u.å.).

Utstedelse av de nye biometriske ID-kortene skjer hos politiet i Serbia. For personer bosatt i Kosovo har utstedelsen skjedd ved de desentraliserte politistasjonene for ulike områder i Kosovo. For Prishtinë/Priština skjedde dette i Niška Banja utenfor Niš. Her kunne personer hjemmehørende i Prishtinë/Priština-området få utstedt ID-kort, pass, førerkort og vognkort. Mange kosovoalbanere har fått utstedt serbiske pass der, og det er blitt vist til at folk må ha slike pass for å reise til land som ikke anerkjenner Kosovo (Doderevic 2008).

Serbiske myndigheter skal ha opplyst at borgere av Serbia som er bosatt i Kosovo må reise til det samme direktoratet i Beograd som utsteder de nye serbiske biometriske passene, også for å få utstedt de nye biometriske serbiske ID-kortene (Barlovac 2009).

Ifølge opplysninger fra den norske ambassaden i Prishtinë/Priština skal utstedelse av serbiske ID-kort finne sted både i Niš og Beograd for personer som er hjemmehørende i Kosovo (Norges ambassade i Prishtinë/Priština, e-post av 24. mars 2010).

⁹ UNMIK ID-kortet ble utstedt til personer over 16 år som var registrert i Kosovo. ID-kortet hadde et personlig registreringsnummer. Vedkommende, eller minst én av foreldrene, må være født i Kosovo. Det måtte fremlegges dokumentasjon på identitet og adresse i Kosovo, det var et vilkår at vedkommende bodde i Kosovo eller hadde til hensikt å bosette seg der, og det krevdes personlig fremmøte ved det kommunale folkeregistreringskontoret. For ytterligere informasjon om utstedelse av UNMIK ID-kort, vises til UNMIK regulation 2000/13.

2.3 FØDSELSATTEST

Kosovo Information Project (KIP) gir eksempler på fødselsattester utstedt i Kosovo i henholdsvis 1958, 1962, 1972, 1982, 1987 og 1995 (KIP 2003). I et notat fra UDI finnes det et eksempel på en fødselsattest utstedt av UNMIK (UDI 2003). Attesten er på albansk, serbisk og engelsk. De kommunale folkeregistreringskontorene utsteder dokumentet. I DISCS-databasen finnes det eksempler på de nye fødselsattestene utstedt av Kosovos myndigheter.

Law on Civil Registers regulerer registrering av fødsel, død og ekteskap. Disse registrene befinner seg i folkeregistreringskontorene i hver kommune (Law on Civil Registers 2004). Det er også etablert et sentralt register for disse opplysningene.¹⁰

Fødsel skal registreres hos folkeregisteret i den kommunen der fødselen har funnet sted, innen 30 dager etter fødselen. Det kan legges frem attest fra sykehus. Det er også mulig at følgende personer kan melde om fødsel: barnets mor eller far, en person i hvis hus fødselen fant sted, eller legen/annet helsepersonell som var til stede ved fødselen (Law on Civil Registers 2004, art. 16). Dersom barnets foreldre er ugift, er det tilstrekkelig at én av foreldrene møter for registrering. Dersom barnets foreldre er gift, må begge møte for registrering. Det er ulike krav til dokumentasjon på fødselen, blant annet avhengig av om fødselen har skjedd på sykehus eller ikke, og hvorvidt den har funnet sted i utlandet (Republic of Kosova Government u.å.a).

Dersom et barn er født i utlandet, men foreldrene er bosatt i Kosovo, skal registrering av fødsel finne sted i den kommunen der foreldrene bor, ved å legge frem en fødselsattest fra det aktuelle landet der fødselen fant sted (Law on Civil Registers 2004, art. 23).

Korrigeringer i registeret er mulig, men det skal da fremgå hva som er korrigert, hvilken instans som har foretatt korrigeringen samt registreringsnummer og dato for denne beslutningen. Loven åpner også for senregistreringer. Slike registreringer skal inneholde datoen for slik registrering og signaturen til den offentlige tjenestemannen som har ført endringen i registeret (Law on Civil Registers 2004, art. 9).

2.4 STATSBORGERSKAPSATTEST

UNMIK-administrasjonen har ikke utstedt dokument tilsvarende en statsborgerskapsattest. Den nye statsborgerskapsloven for Kosovo trådte i kraft 20. februar 2008 (Law on Citizenship 2008). Kosovos myndigheter vil utstede statsborgerskapsattester, og Landinfo er i besittelse av et eksemplar som viser hvordan selve dokumentet som skal anvendes ser ut.

2.5 UGIFTEATTEST

I et notat fra UDI fra 2003 finnes det et eksempel på en sivilstatusattest utstedt av UNMIK (UDI 2003). Attesten er på albansk, serbisk og engelsk. De kommunale folkeregistreringskontorene utsteder dokumentet. I attesten vil det gå frem om vedkommende er enslig, skilt eller enke/enkemann. I tillegg til reisedokument eller ID-kort må vedkommende legge frem en bekreftet erklæring fra to vitner om at vedkommende er ugift. Det kan søkes om slik sivilstatusattest fra utlandet.

¹⁰ Se mer i kapitel 3.

Så langt Landinfo kan forstå vil Kosovos myndigheter utstede både attest på sivilstatus og “capacity to marry”-attest, og Landinfo har eksemplarer som viser hvordan selve dokumentene ser ut. Tilsvarende dokumenter kan også finnes på DISCS.

2.6 EKTESKAPSATTEST

KIP gir i sin rapport eksempler på ekteskapsattester utstedt i Kosovo i hhv. 1959, 1961, 1973, 1991 og 1996 (KIP 2003). I notatet fra UDI fra 2003 finnes det et eksempel på en ekteskapsattest utstedt av UNMIK (UDI 2003). I DISCS finnes det eksempel på de nye ekteskapsattestene som utstedes av myndighetene i Kosovo.

For å inngå et lovlig ekteskap i Kosovo må begge parter være over 18 år, Men dispensasjon fra dette kravet kan gis. Det må fremlegges fødselsattest og sivilstatusattest/ugifteattest. For å inngå et lovlig og gyldig ekteskap må begge partene, to vitner og fullmektigen som utfører prosedyren knyttet til ekteskapsinngåelsen (registrar) være til stede (Law on Civil Registers 2004, art. 24 og 25).

Det er kun borgerlige ekteskap som er rettslig gyldige i Kosovo.

2.7 SKILSMISSEATTEST

Det finnes ingen egen skilsmisseattest, men opplysninger om sivilstatus som fraskilt vil gå frem av en sivilstatusattest. I det nevnte notatet fra UDI finnes det et eksempel på en sivilstatusattest utstedt av UNMIK (UDI 2003). Attesten er på albansk, serbisk og engelsk. De kommunale folkeregistreringskontorene utsteder dokumentet i dag. Slik attest ble ikke utstedt av jugoslaviske myndigheter før krigen. I attesten vil det gå frem om vedkommende er enslig, skilt eller enke/enkemann. Det må legges frem reisedokument eller ID-kort. Dersom vedkommende er skilt, må han/hun legge frem rettslig dokumentasjon på skilsmissen, eller bekreftet kopi av slik dokumentasjon. Det kan søkes om sivilstatusattest fra utlandet (UDI 2003).

Begge parter har rett til å kreve skilsmisse. En skilsmisse kan kun bli innvilget ved en rettslig avgjørelse (Republic of Kosova Government u.å.c). I skilsmisregisteret skal den aktuelle domstolen hvor skilsmissen ble innvilget, domstolens registreringsnummer og dato for beslutningen fremgå (Law on Civil Registers 2004, art. 32).

2.8 DØDSATTEST

KIP gir i sin rapport om personlige dokumenter eksempler på dødsattester utstedt i Kosovo i henholdsvis 1986 og 1996 (KIP 2003). I notatet fra UDI finnes det et eksempel på en dødsattest utstedt av UNMIK (UDI 2003). Attesten er på albansk, serbisk og engelsk. De kommunale folkeregistreringskontorene utsteder slike dokumenter i dag. Republic of Kosova Government u.å.b har informasjon om dagens krav til dokumentasjon for å få utstedt dette dokumentet.

Kosovos myndigheter vil, så langt Landinfo kan forstå, utstede både dødsattest og attest på at noen er i live. Landinfo har kun kopi av dokumentformularet slike attester vil bli skrevet ut på. I DISCS finnes også eksempel på formularet som anvendes ved dødsfall.

Dødsfall skal registreres i den kommunen der vedkommende var bosatt, eller om vedkommende døde i utlandet, på seneste bopelsadresse i Kosovo (Republic of

Kosova u.å.b). Ordinære dødsfall i Kosovo skal registreres innen 15 dager etter at dødsfallet fant sted. Dersom det ikke foreligger dødsattest fra en helseinstitusjon, kan to vitner melde dødsfallet (Law on Civil Registers 2004, art. 33).

2.9 BOSTEDSREGISTRERING

Kosovos myndigheter registrerer også bosted. Bostedsregistreringen tilsvarer norsk folkeregisterføring.¹¹

2.10 POLITIATTEST

Kommunedomstolene/politiet utsteder attester på at en person hjemmehørende i Kosovo ikke er straffet. Disse attestene gjelder imidlertid bare for den kommunen attesten er utstedt i. Det finnes ikke noe sentralt strafferegister (Ottesen 2009).

3. KONTROLL AV IDENTITETSOPPLYSNINGER

Mange registre ble ødelagt eller gikk tapt i Kosovo under krigen. Kosovo Information Project (KIP) har laget en oversikt over hvilke registre som ble ødelagt ved hvilke registreringskontor (KIP 2003). Dette vil i mange tilfeller dreie seg om registre i det vestlige Kosovo. Det er særlig et problem med manglende grunnlagsdokumenter i Pejë/Peć, Klinë/Klina og Gjakovë/Đakovica. Det utvises fleksibilitet med hensyn til fremleggelse av grunnlagsdokumenter fra disse områdene. Det må imidlertid fremlegges et eller annet dokument, som for eksempel registrering av foreldrene (Innenriksdepartementet, intervju i Prishtinë/Priština, oktober 2009). Kravene til dokumentasjon for å få utstedt nye dokumenter blir lempet på i noen tilfeller, og dette vil ha betydning for dokumentenes notoritet.

Det er videre et problem at mange albanske navn tidligere ble skrevet på serbisk stavemåte. Feilene som ble gjort før 1999, forsøkes nå rettet opp (Utenriksdepartementet, intervju i Prishtinë/Priština, oktober 2009). Dette innebærer at en og samme person kan ha dokumenter med noe ulike personopplysninger.¹²

Fødsel, ekteskap og død registreres i den kommunen der vedkommende er registrert bosatt. Denne informasjonen blir overført til Innenriksdepartementet, Avdeling for registrering og sivilstatus (Ottesen 2009). Det eksisterer med andre ord, også et sentralt register i tillegg til de ulike kommunale registrene. Muligheten for å sjekke dokumenter sentralt vil, så langt Landinfo kan se, kunne bidra til å avsløre eventuell lokal korrupsjon.

Ifølge opplysninger fra Innenriksdepartementet, innhentet via den norske ambassaden i Prishtinë/Priština, vil det lokale folkeregistreringskontoret ha kopier av søknader om pass. Det vil være mulig å få en kopi av fremlagte

¹¹ For bostedsregisteringsloven, se Law on Dwelling and Emplacement 2007.

¹² Et eksempel er det albanske etternavnet Gashi, som på serbisk ble skrevet som Gaši. Andre navn vil ha større variasjoner, og noen personer har fått registrert navn på serbisk som er helt forskjellig fra deres egentlige albanske navn.

grunnlagsdokumenter gjennom å kontakte Avdeling for registrering og sivilstatus i Innenriksdepartementet (Norges ambassade i Prishtinë/Priština, e-post 25. november 2009).

Den norske ambassaden i Prishtinë/Priština bekrefter også, etter kontakt med Kosovos innenriksdepartement, at det er mulig å få bekreftet om en person er borger av Kosovo i det sentrale folkeregisteret. Norske myndigheter kan sende en forespørsel om statsborgerskapsbekreftelse gjennom ambassaden, som vil videresende denne til Innenriksdepartementets Avdeling for registrering og sivilstatus. Forespørselen må innholde kopi av ID-kort, fødselsattest eller personnummer for den aktuelle borgeren (Norges ambassade i Prishtinë/Priština, e-post 21. mai 2009).

Det er ikke opprettet en egen Notarius Publicus-institusjon/enhet i Kosovo. Det er kommunedomstolene som eventuelt kan bekrefte om dokumenter er utstedt av rette myndigheter og er korrekt utformet (Ottesen 2009).¹³

Det er lovregulert hvem som har tilgang til informasjonen i folkeregistrene. De som har slik tilgang er den aktuelle person, vedkommendes nærmeste familie, adoptivforeldre, foresatte eller annen offisiell autorisert person (Law on Civil Registers 2004, art. 14). Sertifikater kan utstedes på anmodning fra interesserte parter (Law on Civil Registers 2004, art. 38).

4. KORRUPSJON

Korrupsjon er utbredt i Kosovo. I en undersøkelse gjennomført i 2006, var andelen av befolkningen som oppgir å ha betalt bestikkelse 12 %. Dette er markant høyere enn for andre vesteuropeiske land, og høyere enn for eksempel Kroatia og Makedonia. Andelen som oppgir at de har betalt bestikkelser økte fra 2005 til 2006 med tre prosentpoeng (UNODC 2008).

FNs utviklingsprogram (UNDP) gjennomførte våren 2010 en spørreundersøkelse blant annet om respondentenes erfaringer med/kjennskap til tilfeller av bestikkelser, gaver eller andre forsøk på å oppnå favorisering. 4 % av kosovoalbanerne bekreftet at de hadde erfaring med dette, mens tilsvarende tall for kosovoserbere og andre minoriteter var hhv. 15 % og 4 %. Dette innebærer en viss nedgang i forhold til tidligere undersøkelser. Undersøkelser om korrupsjon har vært gjennomført over flere år. Tidligere har fra 25 til 35 % av kosovoserbere hatt erfaring med korrupsjon. Tall for kosovoalbanere har vist variasjoner i erfaring med korrupsjon opp mot 15 %. Når det gjelder rangering med hensyn til hvilke etater hvor korrupsjon er mest utbredt, topper elektrisitetsverket. Sentraladministrasjonen og regjeringen ble på den seneste målingen rangert på en fjerdeplass, mens kommunale organ ligger i det nederste sjiktet. Politiet ble ansett som minst korrupt ifølge undersøkelsen. Når det gjelder oppfatninger omkring hvilke store problemer Kosovo særlig står over for,

¹³ Utlendingsattaché Tore Heen Ottesen har innhentet informasjon via den norske ambassaden i Prishtinë/Priština.

vises det i den samme undersøkelsen fra våren 2010 at 7 % nevner korrupsjon, mens fattigdom og arbeidsledighet blir trukket frem av henholdsvis i underkant av 30 % og i overkant av 40 % (UNDP 2010).

Landinfo er kjent med oppslag om utstedelse av falske dokumenter i Kosovo. Dette dreier seg, så langt Landinfo kan forstå, om eksempler på hvordan det, mot betaling, er mulig å få utstedt ekte dokumenter, men med falskt innhold. På en av UNMIKs pressekonferanser i februar 2008 ble det opplyst at en offentlig ansatt ved et folkeregistreringskontor hadde misbrukt sin stilling i forbindelse med utstedelse av UNMIK ID-kort (UNMIK 2008).

Nyhetsbyrået Balkan Insight hadde en informativ artikkel i desember 2006 om hvordan det er mulig å fikse alle slags serbiske dokumenter fra Kosovo, blant annet ved hjelp av tidligere polititjenestefolk (Gashi 2006).

Landinfo er kjent med at det har vært gjennomført rettssaker mot offentlige tjenestemenn for korrupsjon, senest mot en dommer og en polititjenestemann (UN Security Council 2010, s. 18).

5. FORFALSKNINGER

5.1 HVORDAN SKAL DOKUMENTENE SE UT? BRUK AV DISCS OG KEESINGS DOCUMENT CHECKER

DISCS er en nederlandsk dokumentdatabase utviklet for å bistå saksbehandlerne i offentlig forvaltning med vurdering av sivile dokumenter. Basen er kun tilgjengelig til intern bruk i forvaltningen for autoriserte brukere. Basen inneholder eksempler på og detaljer om ulike dokumenter (blant annet fødsels- og ekteskapsattester og ID-kort) fra en rekke land, og advarer mot kjente forfalskninger som er i omløp. DISCS er under oppbygging, slik at det varierer hvor godt dekket de forskjellige landene er, men den blir stadig oppdatert.

Keesing Documentchecker er en nettbasert betaltjeneste med eksempler på pass og andre ID-dokumenter. Basen har gode zoom-muligheter for å studere stemppler, vannmerker og andre detaljer. Nye oppdateringer føyes til omtrent én gang pr. måned.

5.2 OMFANGET AV FALSKE DOKUMENTER OG HVOR LETT DET ER Å FORFALSKE DOKUMENTER

Landinfo vil bemerke at vi har liten kjennskap til i hvilken grad det forekommer forfalskede dokumenter fra Kosovo.¹⁴ Omfattende organisert kriminalitet i området knyttet til ulike former for smugling av for eksempel sigaretter, narkotika og mennesker, vil imidlertid kunne indikere at det finnes miljøer som både kan ha interesse av å bruke og produsere slike dokumenter. Behovet for totalt forfalskede

¹⁴ Her presiserer vi at vi sikter til forfalskninger, og ikke ekte dokumenter med manipulererte opplysninger som omtalt ovenfor i kapittel 4.

dokumenter blir imidlertid, slik Landinfo ser det, antagelig mindre dersom det er mulig å få utstedt ekte dokumenter med falskt innhold mot bestikkelse.

Innføringen av biometriske ID-kort vil ha gjort det betydelig vanskeligere å forfalske disse dokumentene. Innføring av biometriske pass vil også kunne gjøre det vanskeligere å forfalske disse dokumentene.¹⁵ Det er p.t. uklart når dette vil bli gjennomført.

¹⁵ Vi understreker imidlertid at det ikke er gitt at myndighetene i et land har anledning til, eller ønske om, å bruke innhentede biometriske data til å hindre at en person får utstedt dokumenter med forskjellige identitetsopplysninger, men samme biometriske data. I Norge har for eksempel Datatilsynet satt en stopper for at fingeravtrykk som registreres i forbindelse med utstedelse av biometriske pass lagres i et sentralt register (se artikkel i Aftenposten, Johansen 2010).

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- A'Mula, Shega (2009, 22. september). *Serbian passport distribution in Kosovo to stop*. Pristina: Balkan Insight. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/main/news/22380/> [lastet ned 13. september 2010]
- B92 (2008a, 7. august). New Serbian passports. B92. Tilgjengelig fra http://www.b92.net/eng/news/society-article.php?yyyy=2008&mm=08&dd=07&nav_id=52519 [lastet ned 13. september 2010]
- B92 (2008b, 10. oktober). Kosovo begins issuing new ID cards. B92. Tilgjengelig fra http://www.b92.net/eng/news/politics-article.php?yyyy=2008&mm=10&dd=10&nav_id=54141 [lastet ned 13. september 2010]
- B92 (2009, 22. april). Serbian passports for Albanians – no problem. B92. Tilgjengelig fra http://www.b92.net/eng/news/politics-article.php?yyyy=2009&mm=04&dd=22&nav_id=58673 [lastet ned 13. september 2010]
- Barlovac, Bojana (2009, 21. september). Kosovo Serbs learn passport criteria. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://www.balkaninsight.com/en/main/news/22361> [lastet ned 13. september 2010]
- Gashi, K. (2006). *Investigation: Ex-policemen run Kosovo passport scam*. Pristina: Balkan Investigative Reporting Network (BIRN). Tilgjengelig fra <http://kosovo.birn.eu.com/en/1/51/1783/> [lastet ned 13. september 2010]
- Johansen, Per Anders (2010, 21. mai). Politisommel hjelper kriminelle. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article3661518.ece> [lastet ned 13. september 2010]
- KIP (2003). *Personal Documents*. Pristina: Kosovo Information Project.
Kun internt tilgjengelig i Landdatabasen under Kosovo / KIP – Kosovo Information Project / Personal Documents.
- [Law on Civil Registers] (2004, 24. september). *Law No. 2004/46 on Civil Registers*. Pristina: Republic of Kosovo Assembly. Tilgjengelig fra http://www.mpb-ks.org/repository/docs/ligji_amz_a.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- [Law on Citizenship] (2008, 20. februar). *Law No. 03/L-034 on Citizenship of Kosova*. Pristina: Republic of Kosovo Assembly. Tilgjengelig fra <http://www.gazetazyrtare.com/e->

gov/index.php?option=com_content&task=view&id=132&Itemid=56&lang=en
[lastet ned 13. september 2010]

- [Law on Dwelling and Emplacement] (2007, 27. september). *Law no. 02/L-121 on Dwelling and Emplacement*. Pristina: Republic of Kosovo Assembly. Tilgjengelig fra http://www.mpb-ks.org/repository/docs/ligji_vendbanim_ang.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- [Law on ID Card] (2008, 3. oktober). *Law Nr. 03/L-099 on Identity Cards*. Pristina: Republic of Kosovo Assembly. Tilgjengelig fra http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_3-L099_en.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- [Law on Identity Card] (2006). *Law on Identity Card No. 62/06*. Beograd: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://arhiva.mup.gov.rs/domino/zakoni.nsf/Identity%20Card%20Law.pdf> [lastet ned 16. august 2010]
- [Law on Travel Documents] (2007). *Law on Travel Documents No. 90/07*. Beograd: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4b5d95512.pdf> [lastet ned 13. september 2010]
- [Law on Travel Documents] (2008, 20. februar). *Law Nr. 03/L-037 on Travel Documents*. Pristina: Republic of Kosovo Assembly. Tilgjengelig fra http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L037_en.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- MFA, dvs. Ministry of Foreign Affairs (u.å.a). *Consular information*. Pristina: MFA. Tilgjengelig fra <http://www.mfa-ks.net/?page=2,5> [lastet ned 13. september 2010]
- MFA (u.å.b). *Countries that have recognized the Republic of Kosova*. Pristina: MFA. Tilgjengelig fra <http://www.mfa-ks.net/?page=2,33> [lastet ned 13. september 2010]
- MIA, dvs. Ministry of Internal Affairs (u.å.). *Dokumentet e Udhëtimit të Republikës së Kosovës [Reisedokumentet for Republikken Kosovo]*. Pristina: MIA. Tilgjengelig fra http://www.mpb-ks.org/repository/docs/pasaportat_kosoves_2.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- Pregled Survey (u.å.). *Overview of Serbian Laws 2001-2010*. Beograd: Pregled Survey. Tilgjengelig fra <http://www.pregled-rs.rs/content.php?id=493> [lastet ned 13. september 2010]
- RFE/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2009, 16. april). *Kosovar Albanians still seeking Serbian passports*. RFE/RL. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/articleprintview/1609741.html> [lastet ned 13. september 2010]
- [Regulation on Identity Card] (2007). *Serbian Regulation on Identity Card*. Beograd: Ministry of Interior. Tilgjengelig fra <http://arhiva.mup.gov.rs/domino/zakoni.nsf/ID%20Card%20Rules.pdf> [lastet ned 16. august 2010]

- Republic of Kosova Government (u.å.a) *Civil Registration*. Pristina: Republic of Kosova. Tilgjengelig fra <http://www.rks-gov.net/en-US/Qytetaret/Shtetesia/Pages/Dokumentet.aspx> [lastet ned 13. september 2010]
- Republic of Kosova Government (u.å.b) *Death*. Pristina: Republic of Kosova. Tilgjengelig fra <http://www.rks-gov.net/en-US/Qytetaret/Familja/Pages/Vdekja.aspx> [lastet ned 13. september 2010]
- Republic of Kosova Government (u.å.c) *Divorce*. Pristina: Republic of Kosova. Tilgjengelig fra <http://www.rks-gov.net/en-US/Qytetaret/Familja/Pages/Divorci.aspx> [lastet ned 13. september 2010]
- Republic of Kosova Government (u.å.d) *ID Card*. Pristina: Republic of Kosova. Tilgjengelig fra <http://www.rks-gov.net/en-US/Qytetaret/Shtetesia/Pages/Leternjoftimi.aspx> [lastet ned 13. september 2010]
- Republic of Kosova Government (u.å.e). *The procedure of application for the passport for persons bellow [sic] 16 years of age (form R-14 and P)..* Pristina: Republic of Kosova Government. Tilgjengelig fra http://www.mpb-ks.org/repository/docs/proceduarat_aplikimit_pasaport_anglisht.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- Republic of Kosova Government (u.å.f). *Travel Documents*. Pristina: Republic of Kosova Government. Tilgjengelig fra <http://www.rks-gov.net/en-US/Qytetaret/Shtetesia/Pages/DokumentetUdhetimit.aspx> [lastet ned 13. september 2010]
- UNDP, dvs. United Nation Development Programme (2010, mai). *Early warning report 28 – May 2010*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra http://www.ks.undp.org/repository/docs/English_EWS.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- UNMIK, dvs. United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (2000, 17. mars). *UNMIK Regulation no. 2000/13 – On the central civil registry*. Pristina: UNMIK. Tilgjengelig fra http://www.unmikonline.org/regulations/unmikgazette/02english/E2000regs/RE2000_13.htm [lastet ned 13. september 2010]
- UNMIK (2007, 5. november) *UNMIK Administrative Direction no. 2007/11. On the Extension of the Period of Validity of UNMIK ID Cards issued within the Period from 1 July 2002 to 30 June 2003 expiring from July 2007 to June 2008 for a Period of one year.* Pristina: UNMIK: Tilgjengelig fra <http://www.unmikonline.org/regulations/unmikgazette/02english/E2007ads/E2007ads.htm> [lastet ned 13 september 2010]
- UNMIK (2008, 6. februar). *Press briefing notes 6 February 2008*. Pristina: UNMIK. Tilgjengelig fra [http://www.unmikonline.org/DPI/Transcripts.nsf/0/2517EBE2BADA33B6C12573E70059D1EC/\\$FILE/tr060208.pdf](http://www.unmikonline.org/DPI/Transcripts.nsf/0/2517EBE2BADA33B6C12573E70059D1EC/$FILE/tr060208.pdf) [lastet ned 13. september 2010]
- UNODC, dvs. United Nations Office on Drugs and Crime (2008, mars). *Crime and its impact on the Balkans*. New York: UNODC. Tilgjengelig fra http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Balkan_study.pdf [lastet ned 13. september 2010]

- UN Security Council (2010, 29. juli). *Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo. S/2010/401*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra http://www.ecoi.net/file_upload/470_1280993225_n1046408.pdf [lastet ned 13. september 2010]
- UDI, dvs. Utlendingsdirektoratet (2003). *Utstedelse av UNMIK-dokumenter i Kosovo*. Oslo: UDI.
Kun internt tilgjengelig i Landdatabasen under Kosovo / Dokumenter / Utstedelse av UNMIK-dokumenter i Kosovo.
- Wikipedia (u.å.). *Kosovan Passport*. Wikipedia. Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Kosovan_passport [lastet ned 13. september 2010]

Muntlige kilder

- Coordination Center Kosovo (CCK). Møte i Gračanica/Graçanicë, oktober 2008.
- BIRN, dvs. Balkan Investigative Reporting Network. Møte med redaktør Krenar Gashi i Prishtinë/Priština, oktober 2008.
- Kosovo Police. Møte i Gračanica/Graçanicë, oktober 2008
- Kosovos ambassade i Stockholm, e-post 23. august 2010.
- Ministry of Internal Affairs. Møte i Prishtinë/Priština, 15. oktober 2009
- Norges ambassade i Prishtinë/Priština, e-poster 21. mai 2009, 25. november 2009 og 24. mars 2010.
- Ottesen, Tore Heen, utlendingsattaché, e-post 20. februar 2009.
- Republikken Serbias ambassade i Norge, Oslo. Telefonsamtale 4. november 2010